

กลยุทธ์การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ในระดับปริญญาตรี

การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คณะทำงานปฏิรูปด้านการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร แนวคิด การอภิปรายทางวิชาการ และการวิเคราะห์โดยใช้พระราชบัญญัติการศึกษาฯ เป็นกรอบตลอดจนข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผลจากการศึกษา สรุปประเด็นหลักในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรีด้านต่าง ๆ ได้ 6 ประเด็น คือ

กลยุทธ์ที่ 1 เกี่ยวกับผู้เรียน ควรมีการดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนเกิดลักษณะดังต่อไปนี้

1. การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือการที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยที่อาจารย์ผู้สอนคำนึงถึงคุณค่าที่ผู้เรียนจะได้รับเป็นหลัก และเอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนให้มากที่สุด
2. มีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในการเรียนแบบผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่อง โดยเตรียมผู้เรียนมาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาก่อนที่จะเข้าสู่ระดับปริญญาตรี
3. กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการผลิตที่ชัดเจน และมีคุณภาพ
4. การปลูกฝัง และพัฒนาทักษะทั้งทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านภาษาและด้านการสื่อสารให้กับผู้เรียนทั้งในด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และด้านเครือข่าย
5. การปลูกฝังและพัฒนาทักษะทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) การแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นต้น
6. ปลูกฝังให้มีนิสัยในการใฝ่รู้
7. พัฒนาทักษะในการคัดเลือกข้อมูลโดยการวิเคราะห์สังเคราะห์
8. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยวิธีการสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกรายวิชา นอกจากการจัดเป็นรายวิชาเฉพาะ

กลยุทธ์ที่ 2 เกี่ยวกับผู้สอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ควรลดการบรรยาย ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน ชี้แนะ (Facilitators)
2. เน้น เข้าใจ และเห็นความจำเป็นของหลักการผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. มีการกำหนดภาระงานที่เหมาะสมและชัดเจน ได้แก่ การสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการ และการทำนุบำรุง ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
4. มีการประเมินผลการสอนของอาจารย์ โดยการเน้นการประเมินผลในเชิงสร้างสรรค์ คือเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา และปรับปรุงการสอนของอาจารย์ให้มีประสิทธิภาพ
5. ส่งเสริมให้อาจารย์ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอน โดยการกำหนดเป็นภาระงานที่จะต้องปฏิบัติ และจัดสรรงบประมาณสนับสนุน ตลอดจนอำนวยความสะดวก รวมทั้งจัดหามาตรการที่จะช่วยกระตุ้นจิตใจในการดำเนินการวิจัย

กลยุทธ์ที่ 3 เกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอน มีดังนี้

1. การเรียนการสอนที่ลดการบรรยาย เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน
2. มีวิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติ เนื้อหาวิชา และระดับของผู้เรียน โดยเฉพาะในระดับปริญญาตรีที่เน้นการเรียนแบบมุ่งให้เกิดความคิดวิเคราะห์ วิจัย ญาณ และทักษะการแก้ปัญหา ตลอดจนถึงทักษะในการกลั่นกรอง หรือย่อยข้อความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้
3. จัดกระบวนการพัฒนาทักษะในการสอนของอาจารย์ให้สามารถดำเนินการสอนตามหลักการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดโปรแกรมการพัฒนาเป็นระยะในระหว่างการทำงาน รวมทั้งกำหนดเป็นนโยบายภาระงานที่อาจารย์จะต้องมีการพัฒนาเป็นช่วง ๆ
4. ส่งเสริมให้มีการใช้สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น ได้แก่ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การใช้อินเทอร์เน็ต การจัดการสอนกึ่งมหาวิทยาลัยเสมือนจริง (Cyber University / Home University)

5. จัดให้มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายแก่ผู้เรียนตามความสนใจและความถนัดทั้งในระบบ นอก ระบบ และตามอัตราค่า ซึ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กลยุทธ์ที่ 4 เกี่ยวกับหลักสูตร มีดังนี้

1. จัดหลักสูตรให้เป็นแบบบูรณาการ ได้แก่ หลักสูตรที่พัฒนารายวิชาเป็นชุดวิชา (Module) มีความยืดหยุ่นและเป็นแบบกว้าง และมีความหลากหลาย

2. เน้นในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรในด้านการปรับปรุงคุณภาพ และมีความทันสมัย

3. พัฒนาหลักสูตรให้ส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการ การประสานชีวิตจริง และการเตรียมการทำงานจากประสบการณ์ตรง

4. การจัดตั้งสมาคมวิชาชีพเพื่อดูแลคุณภาพการสอน การควบคุมมาตรฐานในการจัดการศึกษา เช่น แพทยสภา สมาคมควบคุมพยาบาล สมาคมวิชาชีพครูที่ดูแลเรื่องใบประกอบวิชาชีพครู สำนักงานควบคุมมาตรฐานคุณภาพกลางเพื่อดูแลคุณภาพการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา

กลยุทธ์ที่ 5 เกี่ยวกับผู้บริหาร มีดังนี้

1. ผู้บริหารควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ชัดเจน

2. มีนโยบายในการสนับสนุนทางด้านต่าง ๆ ในการจัดการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาการเรียนการสอน

3. มีการวางแผนในการจัดการศึกษาในการกำหนดทิศทาง เป้าหมายวิชาการอย่างชัดเจน ตลอดจนมีการวางแผนประสานงานอย่างต่อเนื่องในการจัดการศึกษา ได้แก่ แผนการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน และความสอดคล้องของผู้เรียนในระดับต่าง ๆ มีการร่วมมือในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนเรียน ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา

4. มีโครงการพัฒนาทักษะทางการบริหารของผู้บริหารอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ รวมทั้งการพัฒนาทักษะความรู้ความเข้าใจทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

5. การบริหารจัดการควรเน้นที่คุณภาพของการศึกษา มากกว่าเชิงปริมาณ

6. จัดงบประมาณเพื่อใช้พัฒนาการเรียนการสอนอย่างจริงจัง

กลยุทธ์ที่ 6 เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ และการจัดการ มีดังนี้

1. เน้นการผลิตบัณฑิตและการจัดการเรียนการสอนในเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ โดยมีระบบการประกัน และการตรวจสอบคุณภาพ

2. จัดหาและบริการสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเพียงพอ

3. เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน หรือการพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ในการร่วมมือกันจัดการศึกษา และการผลิตบัณฑิต

4. การจัดตั้งเครือข่ายทางการศึกษา ได้แก่ เครือข่ายระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทั้งใน และต่างประเทศ การจัดศูนย์กลางเครือข่ายบนอินเทอร์เน็ตเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน

5. ประสานงานทุกระดับในสถาบันตั้งแต่ระดับนโยบายของมหาวิทยาลัย ระดับคณะ ศูนย์และภาควิชา

6. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ที่มา : "กลยุทธ์การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี" อนุสารอุดมศึกษา ปีที่ 27 ฉบับที่ 282 หน้า 4-6.

กระดานข่าว QA

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวถึงนโยบายการอุดมศึกษาหลังจากการประชุมเรื่องปฏิรูปการศึกษา เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2545 ว่า รัฐบาลมีมติให้ทบวงมหาวิทยาลัยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

1. พัฒนาอุดมศึกษาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ต่อเนื่อง และสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับท้องถิ่น

2. ปรับปรุงประสิทธิภาพของอุดมศึกษาให้ใช้ทรัพยากรร่วมกันให้มากที่สุด

3. เจ้่งพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการอุดมศึกษาให้เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับให้มากที่สุด และเร็วที่สุดโดยไม่บังคับ

4. พัฒนาคณาจารย์ให้มีคุณภาพและมีปริมาณพอเพียง โดยขยายอายุเกษียณราชการจาก 60 ปีเป็น 65 ปี หากบุคคลนั้น สัมผัสประสบการณ์และมีการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง

5. พัฒนาอุดมศึกษาให้เป็นศูนย์การศึกษานานาชาติ เพื่อสร้างเศรษฐกิจของประเทศ

6. จัดทำแผนแม่บทอุดมศึกษาของชาติ

7. สนับสนุนการศึกษาของเอกชนให้มีมาตรฐานโดยไม่ให้มีสองมาตรฐาน

8. พัฒนาคุณภาพบัณฑิตให้ตอบสนองความต้องการของสังคมและประเทศ ปรับหลักสูตรให้ยืดหยุ่น ทันต่อกระแสเปลี่ยนแปลงของโลก

9. ให้นำระบบแผนที่ภูมิศาสตร์สารสนเทศหรือจีไอเอส และเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้วางแผนระบบอุดมศึกษาในภาพรวม